

Urea til kalve og ungtyre

Marinus Sørensen og John Lykkeaa
Afdelingen for forsøg med kvæg og får

I produktionsforsøg med kalve og ungtyre i vægtintervallerne 50–325 kg og 100–300 kg er der med urea opnået fuldt ud lige så gode resultater for tilvækst og foderudnyttelse som med sojaskrå. I overensstemmelse hermed viser sammenligningen mellem ureahold og mangelhold (byg, byg plus roer) positiv virkning af urea.

Slagte kvaliteten udtrykt ved klassificeringsresultater påvirkedes ikke af den forskellige fodring.

Indledning

Der er i de senere år udført forsøg, som viser, at proteinets art spiller en stor rolle for kalve, der er yngre end ca. 4 måneder, og næst efter skummetmælk har sojaskrå givet de bedste tilvækstresultater hos kalve i den alder (Medd. nr. 157, 158, 159).

Fra 4 måneders alderen, når drøvtyggerfunktionen er fuldt udviklet, er proteinets art derimod af mindre betydning, og fra den alder vil også anvendelse af urea kunne komme på tale, idet der da på grundlag af urea-kvælstof kan dannes bakterieprotein i vommen. Foderurea (urinstof, $\text{CO}(\text{NH}_2)_2$) indeholder 42% kvælstof (N) svarende til 262 g protein ($\text{N} \times 6,25$) pr. 100 g urea.

Preston og Willis (1975) refererer et stort antal ureaforsøg i deres håndbog »Intensive Beef Production«. Forsøgene giver det generelle billede af sammenligninger mellem urea og oliekgær, at urea har sænket tilvæksten lidt. Men i adskillige enkeltforsøg har urea dog givet tilvækstresulta-

ter, der er fuldt på højde med dem, der er opnået ved anvendelse af sojaskrå eller bomuldsfrøkgær.

Omkring 1960 udførtes en række danske forsøg med et produkt kaldet Morea til ungtyre. Hovedbestanddelene i Morea var flydende melasse, alkohol og urea. Resultaterne viser, at tilvæksten var lavere for Moreaholdene end for kraftfoderholdene (328. ber., årbog 1960, 1962). I kvælstofbalanceforsøg med tyrekalve i vægtintervallet 200–240 kg gav urea fuldt så gode kvælstofbalancer og tilvækster som sojaskrå (Medd. nr. 20).

Nærværende meddelelse indeholder resultater af 3 produktionsforsøg, hvor urea er sammenlignet med sojaskrå som proteinkilde til ungtyre, der slagtedes ved en levende vægt på ca. 300 kg. I to af forsøgene fodredes der udover lidt hø udelukkende med kraftfoder, mens der i det tredje anvendtes både kraftfoder og roer. Resultaterne af det ene forsøg er tidligere publiceret (Medd. nr. 185).

Materiale og metoder

Forsøg nr. 1 (K 38). Forsøget udførtes på Lille Thorager i tiden november 1973–juni 1974. Der indgik 30 indkøbte tyrekalve, hvoraf 21 var SDM og 9 RDM. Kalvene indgik i forsøg ved en vægt af 100 kg og fordeltes da på 3 hold: et hold, der fik sojaskrå (hold S), et der fik urea (hold U) samt et, der intet proteintilskud fik (mangelhold, hold M). Kalvene fik kraftfoder efter ædelyst. I en tilvænningsperiode forud for forsøgstiden fodredes alle kalve med en kraftfoderblanding, der indeholdt 14,3% sojaskrå og 1% urea.

Forsøg nr. 2 (K 44, 46). Dette forsøg udførtes på Lille Thorager i tiden marts 1975–januar 1976. Der indgik 64 indkøbte RDM-tyrekalve, hvoraf halvdelen fik sojaskrå (hold S) og halvdelen urea (hold U). Kalvene indgik i forsøg ved en vægt på 50 kg, og i vægtintervallet 50–150 kg blev der foruden kraftfoderblanding med de nævnte proteinkilder givet 0,2 kg sojaskrå pr. kalv daglig. Kalvene fik sødmælkserstatning, til de var 7 uger gamle.

Kraftfoderblandingerne blev givet efter ædelyst, og desuden fik kalvene indtil 0,5 kg hør pr. kalv daglig samt mineralstof- og vitamintilskud. Et væsentligt formål med forsøget var også at undersøge forskellige foderteknologiske forhold, og begge proteinkilder er derfor anvendt i blandinger med formalet byg, valset byg og byg, som var varmebehandlet og valset, samt i såvel pelleterede som upelleterede blandinger. En udførlig omtale af forsøgsplan og resultater findes i meddelelse nr. 185.

Forsøg nr. 3 (K 42). Forsøget er udført på Favrholm i tiden november 1974–december 1976. Der indgik 48 RDM-tyrekalve, som var født på

gården, og som fra forsøgets begyndelse ved en vægt på ca. 100 kg var fordelt på følgende 6 hold:

SB	Sojaskrå, byg
UB	Urea, byg
B	Byg (mangelhold)
SBR	Sojaskrå, byg, roer
UBR	Urea, byg, roer
BR	Byg, roer (mangelhold)

Indtil forsøgstidens begyndelse havde kalvene fri adgang til en kraftfoderblanding, der indeholdt såvel oliekgager som urea (1,5%). Mælkefodringen ophørte ved 2 måneders alderen. I forsøgstiden blev de i tabel 2 anførte kraftfoderblandinger givet efter ædelyst, mens valset byg og fodersukkerroer (Hvid Øtøfte) tildeltes i de i tabel 1 angivne mængder.

Tabel 1. Foderplan (forsøg nr. 3)

Vægtinterval	Byg, kg (hold SB og UB)	Roer, f.e. (alle roehold)
–130	0,6	0,4
130–160	1,4	0,9
160–190	2,2	1,5
190–220	3,0	2,0
220–250	4,1	2,7
250–300	5,3	3,6

Kalvene fik desuden indtil 0,5 kg hør pr. kalv daglig.

Sammensætningen af de kraftfoderblandinger, der i de 3 forsøg anvendtes til de respektive hold, er anført i tabel 2.

Snitfoderet i forsøg nr. 1 bestod af 60% sukkerroeffald og 40% melasse. Der anvendtes i det forsøg valset byg, og blandingerne var pelleterede.

Tabel 2. Kraftfoderblandingerens procentiske sammensætning

Forsøg nr.:	1			2		3		
	S	U	M	S	U	SB, SBR	UB, UBR	B, BR
Bl. til hold:								
Sojaskrå	10,0	–	–	10,0	–	25,0	–	–
Urea	–	1,2	–	–	1,3	–	3,0	–
Byg	62,3	71,1	72,3	90,0	98,7	75,0	97,0	100,0
Snitfoder	25,0	25,0	25,0	–	–	–	–	–
Mineraler og vitaminer	2,7	2,7	2,7	–	–	–	–	–

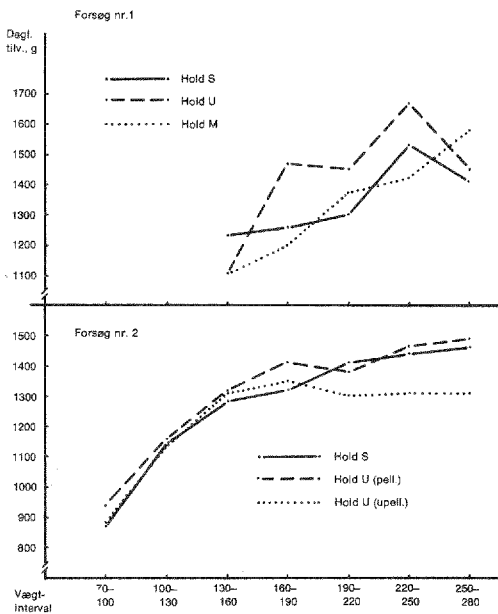
Tabel 3. Kraftfoderblandingerne kemiske sammensætning og foderværdi

Forsøg nr.:	1			2		3		
Bl. til hold:	S	U	M	S	U	SB, SBR	UB, UBR	B, BR
Tørstof %	85,9	85,0	84,8	86,4	86,2	86,6	86,6	86,7
<i>I % af tørstof:</i>								
råprotein	16,4	15,8	12,3	16,5	15,9	22,8	22,4	13,8
råfedt	1,7	1,8	1,9	2,3	2,0	2,1	2,4	2,3
N-fri ekstr.	67,5	69,1	72,6	73,4	74,8	66,8	68,7	77,1
træstof	8,5	7,7	7,8	5,2	5,0	4,9	4,3	4,6
aske	5,9	5,6	5,4	2,6	2,3	3,4	2,2	2,2
<i>Pr. kg foder:</i>								
f.e.	0,94	0,92	0,92	1,01	0,99	1,05	1,01	1,01
g ford. råprotein	111	106	75	117	112	169	171	91

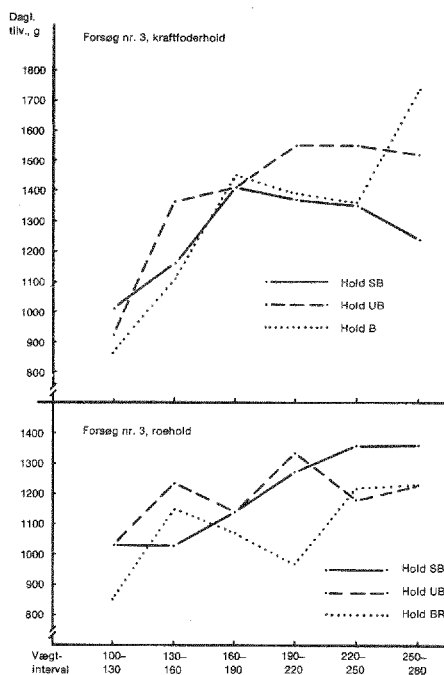
de. I forsøg nr. 2 anvendtes som nævnt både formalet og valset byg og både pelleterede og upelleterede blandinger. Byggen, der anvendtes i forsøg nr. 3 var valset, og blandingerne var upelleterede. Resultater af kemiske analyser og foderværdiberegninger fremgår af tabel 3.

Resultater og diskussion

Resultaterne fremgår af tabel 4 samt figur 1 og 2.

Figur 1. Tilvæksten i vægtintervaller (Forsøg nr. 1 og 2).

Figur 2. Tilvæksten i vægtintervaller (Forsøg nr. 3).

I forsøg nr. 2 var resultaterne ved anvendelse af urea forskellige efter, om urea blev givet i pelleterede eller upelleterede blandinger (Medd. nr. 185). Ureaeholdet er derfor opdelt i disse to grupper i tabel 4.

Resultaterne i tabel 4 viser tendens til højere tilvækst for ureaehold end for sojahold i forsøg nr. 1. Det samme var tilfældet i forsøg nr. 2, når urea

Tabel 4. Tilvækst, foderforbrug og slagteresultater

Forsøg nr.:	1			2			3					
	S	U	M	S	U pell.	U upell.	SB	UB	B	SBR	UBR	BR
Hold:												
Antal kalve	9	9	10	32	15	16	8	8	8	8	7	8
Dage i forsøg	161	156	162	239	235	249	178	164	171	171	178	186
Vægt v. fors. beg., kg ..	104	103	102	50	51	50	95	94	95	102	101	105
Vægt v. fors. slut., kg ..	305	307	304	325	326	321	301	304	305	301	304	302
Daglig tilvækst, g	1252	1316	1248	1158	1180	1093	1184	1295	1233	1175	1142	1061
Daglig nettotilv., g	686	722	685	638	635	603	664	722	684	660	633	587
Sødmælksert., kg	-	-	-	203	203	203	-	-	-	-	-	-
Sojaskrå, kg	-	-	-	16	15	17	-	-	-	-	-	-
Kraftfoderbland., kg....	818	791	793	903	894	920	774	732	742	479	475	494
Roer, f.e.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	265	288	300
Hø, kg	75	72	76	87	86	92	69	61	64	66	78	75
f.e. i alt	812	779	768	1023	983	1023	829	768	777	805	810	839
kg tørstof pr. dag	4,79	4,74	4,59	3,76	3,76	3,70	4,15	4,23	4,12	4,59	4,59	4,53
f.e. pr. dag	5,04	4,99	4,74	4,30	4,19	4,12	4,69	4,71	4,57	4,74	4,56	4,53
f.e. pr. kg tilvækst	4,06	3,83	3,81	3,72	3,57	3,78	4,01	3,65	3,72	4,04	3,99	4,28
f.e. pr. kg nettotilv.	7,42	7,00	6,96	6,76	6,67	6,86	7,14	6,55	6,71	7,21	7,20	7,73
g ford. råprot./f.e.	119	115	85	120	119	119	121	127	91	123	126	80
- deraf fra urea, g	-	32	-	-	31	31	-	36	-	-	46	-
Slagtet vægt, kg	162	163	162	177	174	175	163	164	164	163	163	161
Slagteprocent	53,1	53,2	53,2	54,3	53,1	54,4	54,2	54,0	53,8	54,0	53,7	53,5
Klassific. (1-10)	6,0	6,3	6,1	6,2	5,9	6,1	5,4	5,1	5,1	4,9	5,0	5,0

indgik i en pelleteret blanding, og for bygholdene i forsøg nr. 3. For roeholdenes vedkommende i forsøg nr. 3 fremgår det af figur 2, at ureaholdet lå over sojaholdet indtil en vægt af ca. 200 kg. Når det er omvendt i de to sidste vægtintervaller, skyldes det sikkert, at ureaholdets daglige f.e.-optagelse var 0,5 f.e. (9%) lavere end sojaholdets i disse intervaller. For de 3 roehold under et udgjorde roernes andel af i alt f.e. i de anførte 6 vægtintervaller henholdsvis 12, 17, 25, 36, 41 og 48%.

Det må fremhæves, at de gunstige resultater med urea er opnået ved fodring efter ædelyst praktiseret på den måde, at dyrene har haft foder i krybben hele tiden og dermed adgang til at æde, når de ville. Denne fodringsmetode medfører, at frigørelsen af ammoniak i vommen sker kontinuerlig og dermed i bedst mulige overensstemmelse

med mikroorganismernes kapacitet, således at tabet i form af ammoniak bliver mindst muligt og udnyttelsen af urea maksimal.

Mangelholdene M i forsøg nr. 1 samt B og BR i forsøg nr. 3 har haft lavere tilvækst end ureaholdene, men to af de tre mangelhold ligger i gennemsnitlig daglig tilvækst på højde med det tilsvarende sojahold. Indtil en vægt på henholdsvis 190 kg (forsøg nr. 1) og 160 kg (forsøg nr. 3, kraftfoderhold) ligger de dog lavere (figur 1 og 2), hvilket viser, at proteinforsyningen til mangelholdene først derefter har været tilstrækkelig.

De af proteinkilden forårsagede tilvækstforskelle for forsøgstiden som helhed (tabel 4) er ikke statistisk sikre ($P > 0,05$). Derimod er der statistisk sikker forskel mellem de to ureahold i forsøg nr. 2 ($P < 0,01$) og mellem kraftfoderhold og roehold i forsøg nr. 3 ($P < 0,001$).